

משום שהקדוש ברוך הוא תמיד מרצה בתפלות הצדיקים ומתעטר בתפלותיהם, כמו שאמרנו שאותו המלאך הממנה על תפלות ישראל, נטיל כל אינון על שמו, נוטל כל אותן תפלות ועושה מהם עטרה לחי העולמים ובארצה, וכל שפן תפלות הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מתרצה בהן, ונעשות עטרה להתעטר באותן תפלות לקדוש ברוך הוא. ואם תאמר, מחנות קדושים היו באים עמו, אז למה פחד? אלא צדיקים לא סומכים על זכויותיהם, אלא על תפלותיהם ובקשותיהם לרבונם. ובה וראה שאמר רבי שמעון, תפלת רבים עולה לפני הקדוש ברוך הוא ומתעטר באותה תפלה, משום שעולה בגוונים רבים ונכללת מכמה צדיקים, ומשום שנכללת מכמה גוונים, נעשית עטרה, ומנחת על ראש צדיק חי העולמים. ותפלת היחיד אינה פלולה ואינה אלא בגון אחד, ועל כן תפלת יחיד אינה מתקנת להתקבל [אלא בתפלה] כתפלת רבים. ובה וראה, יעקב היה פלול, ועל כן תפלתו השתוקק לה הקדוש ברוך הוא. מה פתוב? ויירא יעקב מאד ויצר לו.

רבי יהודה פתח ואמר, (משלי כח) אשרי אדם מפחד ומקשה לבו יפול ברעה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם ונתן להם תורת אמת פדי לזכות בה לחיי עולם, שכל מי שמשתדל בתורה, הקדוש ברוך הוא מושף עליו חיים עליונים ומכניסו לחיי העולם הבא, שפתוב (דברים ל) פי היא חייך וארץ ימך, וכתוב (שם לב) ובדבר הזה תאריכו ימים.

דקודשא בריך הוא אתרעי תדיר בצלותהון דצדיקיא ומתעטר בצלותהון. פדאמרינן, דהוא מלאכא דממנא על צלותהון דישראל, סנד"לפון שמייה, נטיל כל אינון צלותין ועביד מנייהו עטרה לחיי העולמים ואוקמוה. וכל שפן צלותהון דצדיקיא דקדשא בריך הוא אתרעי בהו ואתעבדן עטרה לאתעטרא באינון צלותין לקודשא בריך הוא. ואי תימא משריין קדישין הו אתיין עמיה, אמאי דחיל. אלא צדיקיא לא סמכין על זכותיהו, אלא על צלותהון ובעותהון לגבי מאריהון.

ותא חזי, דאמר רבי שמעון, צלותא דסגיאין סליק קמי קדשא בריך הוא ומתעטר בההוא צלותא. בגין דסלקא בגוונין סגיאין ואתפלילת מכמה סטריין. ובגין דאתפלילת מכמה גוונין אתעבידת עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים. וצלותא דיחיד לאו איהי פלילא, ולא איהי אלא בגוון חד. ועל דא צלותא דיחיד לאו איהו מתתקנא לאתקבלא (אלא בצלותא) בצלותא דסגיאין. ותא חזי, יעקב פליל הוה, ועל דא צלותיה תאיב לה קדשא בריך הוא. מה כתיב ויירא יעקב מאד ויצר לו.

רבי יהודה פתח ואמר (משלי כח) אשרי אדם מפחד ומקשה לבו יפול ברעה. (דף קסח ע"א) זכאין אינון ישראל דקדשא בריך הוא אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא דקשוט בגין למזפי בה לחיי עלמא, דכל מאן דאשתדל באורייתא קדשא בריך הוא משיף עליה חייין עלאין, ואעיל ליה לחיי עלמא דאתי, דכתיב, (דברים ל) פי הוא חייך וארץ ימך. וכתוב, (שם לב) ובדבר הזה תאריכו ימים.

חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מי שמשתדל בתורה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, משום [שהוא נחש, והוא מלאך הקנות, אלא מיתתם בנשיקה, שכתוב (שיר א) 'ישקני מנשיקות פיהו. כלומר על פי ה' והיא הנשיקה שהיא דבקות של הנפש בעקר, ואותו שמשתדל בתורה] שהתחזק בעין החיים ולא הרפה ממנו, ולכן צדיקים שמשתדלים בתורה לא נטמא גופם [אלא הוא טהור, כמו אליהו בבית הקברות שמצאו אותו רבנו ושאלו אותו, ולא כהן הוא מר? אמר להם, צדיקים לא טמאים במיתתם, כמו ששינונו ביום שמת רבי במלך כהנה. כלומר שהתעסקו בו] שלא שרתה עליהם רוח טמאה.

יעקב היה עץ החיים, למה פחד, שהרי לא יכול לשלט עליו? ועוד, שהרי כתוב והנה אנכי עמך וגו', למה היה פוחד? ועוד, שהרי כתוב ויפגעו בו מלאכי אלהים, אם מחנות קדושים היו עמו, למה היה פוחד?

א"א הכל היה נאה, ויעקב לא היה רוצה לסמוך על גס של הקדוש ברוך הוא, משום שחשב שאינו כדאי שהקדוש ברוך הוא יעשה לו גס, מה הטעם? משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי ולא השתדל בתורה ונשא שתי אחיות, ואף על גב שהכל נתבאר. ועם כל זה צריך לאדם לפחד תמיד ולהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא בתפלה, שכתוב אשרי אדם מפחד תמיד [ולפחד תמיד מלפני הקדוש ברוך הוא], והרי פרשנה.

בא ראה, תפלת האבות העמידו עולם, וכל בני העולם עליהם עומדים וסמוכים, ולעולם ולעולמי עולמים לא נשכחת זכות האבות, משום שזכות האבות היא קיום של מעלה ומטה, וקיום של יעקב הוא קיום של יותר מכלם. ולכן בפעם שצרה לבני יעקב, הקדוש ברוך הוא

חיין בהאי עלמא וחיין בעלמא דאתי. רבי אלעזר אמר כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה על ידא

דיצר הרע, בגין (גליון דהוא נחש והוא מלאכא דמותא. אלא מיתתהון בנשיקה דכתיב (שיר השירים א) 'ישקני מנשיקות פיהו, כלומר על פי ה', והיא הנשיקה דהיא דביקותא דנפשא בעיקרא, והיא דאשתדל באורייתא) דאתתקיף באילנא דחיי ולא ארפי מניה, ובגין כן צדיקא דמשתדלי באורייתא לא מסתאבי גופא דלהון (גליון: אלא הוא דכי, כגון אליהו כבי קברי דאשכחיהו רבנן, ושאלו ליה ולא כהן הוא מר, אמר לון צדיקא לא מסאבי במיתתהון, כמה דתנינן ביום שמת רבי במלך כהונה, כלומר דאתעסקו ביה) דלא שרא עלייהו רוח מסאבא.

יעקב אילנא דחיי הוה, אמאי דחיל, דהא לא יכול לשלטאה עלוי. ועוד דהא כתיב והנה אנכי עמך וגו', אמאי הוה דחיל. ותו דהא כתיב ויפגעו בו מלאכי אלהים. אי משריין קדישין הוו עמיה אמאי הוה דחיל. אלא כלא יאות הוה, ויעקב לא הוה בעי למסמוך על ניפא דקדשא בריה הוא, בגין דחשיב דלאו איהו כדאי דקדשא בריה הוא יעביד ליה ניפא. מאי טעמא, בגין דלא פלח לאבוי ולאמיה פדקא יאות, ולא אשתדל באורייתא ונטל תרי אחיות. ואף על גב דכלא אתמר, ועם כל דא בעי ליה לבר נש למדחל תדיר ולצלאה קמי קדשא בריה הוא בצלותא. דכתיב אשרי אדם מפחד תמיד (ולמדחל תדיר קמי קדשא בריה הוא) והא אוקמוה.

תא חזי, צלותא דאבהן קיימו עלמא, וכל בני עלמא עלייהו קיימי וסמכין. לעלם ולעלמי עלמין, לא אתנשי זכותא דאבהן, בגין דזכותא דאבהן איהו קיומא דעילא

וְתַתָּא, וְקִיּוּמָא דִּיעֲקֹב אִיהוּ קִיּוּמָא שְׁלִים
 יִתִּיר מִפְּלֵהוּ. וּבְגִין כֵּן בְּשַׁעֲתָא דְעֲאָקוּ לְבִנּוּי
 דִּיעֲקֹב, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמֵי קַמֵּיהּ דִּיּוֹקְנָא
 דִּיעֲקֹב וְחֵיִיס עַל עֲלָמָא פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא
 כו) וְזִכְרְתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. יַעֲקֹב בּוֹא'וּ,
 אֲמַאי בּוֹא'וּ, בְּגִין דְּאִיהוּ דִּיּוֹקְנָא דִּיעֲקֹב
 מִמֶּשׁ.

תא חזי, כל מאן דחמי ליה ליעקב כמאן
 דאסתפל באספקלריא דנהרא, והא
 אתמר דשופריה דיעקב פשופריה דאדם
 קדמאה. אמר רבי ייסא, אנא שמענא דכל
 מאן דאסתפל בחלמיה וחקא ליה ליעקב
 מקסטר בקוספוי, חזין אתוספן ליה.

רבי שמעון אמר, הא אתמר דדוד מלכא עד
 לא הנה, לא הווי ליה חיים כלל. בר
 דאדם קדמאה זיב ליה שבועין שנין מדיליה,
 וכך הוה קיומיה דדוד מלכא שבועין שנין
 הווי. וקיומא דאדם קדמאה אלה שנין חסר
 שבועין. אשתפחו בהני אלה שנין קדמאי,
 אדם הראשון ודוד מלכא.

פתח ואמר (תהלים כא) חיים שאל ממך נתתה
 לו ארך ימים עולם ועד. חיים שאל
 ממך, דא דוד מלכא. דהא פד ברא קדשא
 בריך הוא גנתא דעדן אטיל ביה נשמתא
 דדוד מלכא, ואסתפל ביה וחקי דלית ליה
 חיים מדיליה כלום. וקיימא קמיה כל יומא.
 פיון דברא אדם הראשון אמר הא ודאי
 קיומיה, ומאדם קדמאה הווי שבועין שנין
 דאתקיים דוד מלכא בעלמא.

הו אבהן שבקו ליה מחייהון כל חד וחד,
 אברהם שבק ליה, וכן יעקב ויוסף.
 יצחק לא שבק ליה כלום, בגין דדוד מלכא מסטריה קא אתא.

רואה את דמות יעקב וחס על
 העולם, כמו שנאמר (ויקרא כו)
 וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב
 בוא'ו, למה בוא'ו? משום
 שהוא דמות של יעקב ממש.
 בא ראה, כל מי שרואה את
 יעקב, כמי שמסתפל
 באספקלריה המאירה (תפארת),
 והרי נאמר שיפיו של יעקב
 כפיו של אדם הראשון. אמר
 רבי ייסא, אני שמעתי, שכל מי
 שמסתפל בחלמו ורואה את
 יעקב מעטף במלבושיו,
 מתוספים לו חיים.

רבי שמעון אמר, הרי נאמר
 שדוד המלך, עד שלא היה, לא
 היו לו חיים כלל, פרט לזה
 שאדם הראשון נתן לו שבועים
 שנה משלו, וכך היה קיומו של
 דוד המלך שבועים שנה היו,
 וקיים של אדם הראשון אלה
 שנה חסר שבועים. נמצאו באלה
 אלה שנים ראשונות אדם
 הראשון ודוד המלך.

פתח ואמר, (תהלים כא) חיים שאל
 ממך נתתה לו ארך ימים עולם
 ועד. חיים שאל ממך - זה דוד
 המלך. שהרי כשברא הקדוש
 ברוך הוא גן עדן, הטיל בו
 נשמת דוד המלך, והסתפל בו
 וראה שאין לו חיים משלו כלום
 ועומד לפניו כל היום. פיון
 שנברא אדם הראשון, אמר, הרי
 ודאי קיומו. ומאדם הראשון היו
 שבועים שנים שהתקיים דוד
 המלך בעולם.

עוד האבות השאירו לו מחייהם
 כל אחד ואחד. אברהם השאיר
 לו, וכך יעקב ויוסף. יצחק לו
 השאיר לו כלום, משום שדוד
 המלך בא מצדו.

יצחק לא שבק ליה כלום, בגין דדוד מלכא מסטריה קא אתא.

וַדַּאי אַבְרָהָם שָׁבַק לִיה חֲמֵשׁ שָׁנִין, דְּהוּה לִיה לְאַתְקֵימָא מָאָה וּתְמַנִּין שָׁנִין, וְאַתְקֵימָא מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ שָׁנִין, חֲסֵרִין חֲמֵשׁ. יַעֲקֹב הָוּה לִיה לְאַתְקֵימָא בְּעִלְמָא כְּיוּמֵי דְאַבְרָהָם, וְלֹא אַתְקֵימָא (דף קסח ע"ב) אֵלָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעַת שָׁנִין, חֲסֵרִים תְּמַנְיָא וְעֶשְׂרִין. אֲשַׁתְּפַחוּ דְאַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב שָׁבְקוּ לִיה מִחַיֵּיהוֹן תְּלַתִּין וּתְלַת שָׁנִין. יוֹסֵף דְאַתְקֵימָא מָאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין, הָוּה לִיה לְאַתְקֵימָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעַת שָׁנִין פְּיוּמֵי דְיַעֲקֹב, וְחֲסֵר מְנַהוֹן תְּלַתִּין וְשִׁבְעַת שָׁנִין. הָא שִׁבְעִין שָׁנִין דְשָׁבְקוּ לִיה לְדוּד מְלָפָא לְאַתְקֵימָא בְּהוֹן, וּבְהוּ אַתְקֵימָא דְדוּד בְּכָל אֵינּוֹן שָׁנִין דְשָׁבְקוּ לִיה אַבְהָן.

וַדַּאי אַבְרָהָם הַשְׁאִיר לוֹ חֲמֵשׁ שָׁנִים, שֶׁהָיָה לוֹ לְהַתְקִים מָאָה וְשִׁמוֹנִים שָׁנִים, וְהַתְקִים מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ שָׁנִים, חֲסֵרִים חֲמֵשׁ. יַעֲקֹב הָיָה לוֹ לְהַתְקִים בְּעוֹלָם כִּימֵי אַבְרָהָם, וְלֹא הַתְקִים אֵלָא מָאָה וְאַרְבַּעִים וְשִׁבְעַת שָׁנִים. חֲסֵרִים עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. נִמְצָא שְׁאַבְרָהָם וַיַּנְקֹב הַשְׁאִירוֹ לוֹ מִחַיֵּיהֶם שְׁלֹשִׁים וְשִׁלֹּשׁ שָׁנִים. יוֹסֵף שֶׁהַתְקִים מָאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִים, הָיָה לוֹ לְהַתְקִים מָאָה וְאַרְבַּעִים וְשִׁבְעַת שָׁנִים כִּימֵי יַעֲקֹב, וְחֲסֵר מֵהֶם שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַת שָׁנִים. הָרִי שִׁבְעִים וְשָׁנִים שֶׁהַשְׁאִירוֹ לְדוּד הַמְלָךְ לְהַתְקִים בְּהֶם, וּבְהֶם הַתְקִים דְּדוּד בְּכָל אוֹתָם הַשָּׁנִים שֶׁהַשְׁאִירוֹ לוֹ הָאֲבוֹת.

וְאִי תִימָא יַצְחָק אַמַּאי לֹא שָׁבַק לִיה כְּלוּם כְּהַנִּי, בְּגִין דְּאִיהוּ חֲשֵׁף וְדוּד מִסְטָרָא דְחֲשֵׁף קָא אַתָּא, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּחֲשֵׁף לִית לִיה נְהוּרָא כְּלָל וְלִית לִיה חַיִּים. וּבְגִין כֵּן לֹא הוּוּ לְדוּד חַיִּים כְּלָל. אַבְל אֵלִין דְּהוּוּ לְהוֹן נְהוּרָא, נְהִירוֹ לִיה לְדוּד מְלָפָא, וּמְנַיֵיהוּ אַצְטְרִיף לְאַנְהָרָא וּלְמַהוּי לִיה חַיִּים, דְּהָא מִסְטָרָא דְחֲשֵׁף לִית לִיה חַיִּים כְּלָל, וְעַל דָּא לֹא אַתָּא יַצְחָק בְּחוּשְׁבָנָא.

וְאִם תִּאמַר, לְמָה יַצְחָק לֹא הַשְׁאִיר לוֹ כְּלוּם כְּאֵלֶּה? מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֲשֵׁף, וְדוּד בָּא מִצַּד הַחֲשֵׁף, וּמִי שֶׁהוּא בְּחֲשֵׁף אֵין לוֹ אוֹר כְּלָל וְאֵין לוֹ חַיִּים, וְלִכֵּן לֹא הָיָה לְדוּד חַיִּים כְּלָל. אַבְל אֵלֶּה שֶׁהָיָה לָהֶם אוֹר, הָאִירוּ לְדוּד הַמְלָךְ, וּמֵהֶם הַצְטְרִיף לְהָאִיר וְלִהְיוֹת לוֹ חַיִּים, שֶׁהָרִי מִצַּד הַחֲשֵׁף אֵין לוֹ חַיִּים כְּלָל, וְעַל זֶה בָּא יַצְחָק בְּחֻשְׁבוֹן.

וְאִי תִימָא יוֹסֵף אַמַּאי יִתִּיר מִכְּלָהוּ. אֵלָא וַדַּאי יוֹסֵף בְּלַחֲדוּי, כְּכִלְהוּ בְּגִין דְּאַקְרִי צְדִיק, וְדָא הוּא דְאַנְהִיר דְאַסִּיְהָרָא יִתִּיר מִכְּלָהוּ. וּבְגִין כֵּן הָאִי שָׁבַק לִיה לְדוּד מְלָפָא יִתִּיר מִכְּלָהוּ חַיִּין, דְּכַתִּיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וְאִם תִּאמַר, לְמָה יוֹסֵף יוֹתֵר מִכְּלָם? אֵלָא וַדַּאי יוֹסֵף בְּלַבְדוּ כְּמוֹ כְּלָם, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְרָא צְדִיק, וְזֶהוּ שְׁמַאיִר לְלִבְנָה יוֹתֵר מִכְּלָם, וְלִכֵּן זֶה הַשְׁאִיר לְדוּד הַמְלָךְ יוֹתֵר מִכְּלָם חַיִּים, שְׁכַתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב צְלוֹתִיה אֲגִין לִיה מַעֲשׂוֹ, בְּגִין דְּבָעָא לְסִלְקָא זְכוּתִיה לְבְנוֹי אַבְתְּרִיה וְלֹא לְאַפְקָא לִיה הַשְׁתָּא לְגַבִּייה דְעֶשׂוֹ. וְעַל דָּא צְלִי צְלוֹתִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיף

בְּא רָאָה, יַעֲקֹב, תְּפַלְתּוּ הַגְּנָה עֲלֵיו מַעֲשׂוֹ מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבְנוֹי אַחֲרָיו וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִכְשָׁו אֲצֵל עֶשׂוֹ, וְעַל זֶה הַתְּפַלֵּל תְּפַלְתּוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא סָמַךְ עַל זְכוּתוֹ